

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İSİM VE SIFÂT TEVHÎDİNDEKİ KÂİDELER

ABDULLÂH SAİD EL-MÜDERRİS

Tevhîd-î Dâvet

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنِّي الْخَيْرُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا ضَلِيلَ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأُشْهِدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
شَرِيكَ لَهُ، وَأُشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ... أَمَّا بَعْدُ:

İSİM VE SIFÂT

TEVHÎDİNDEKİ KÂİDELER

Sözün Başı:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle...

Hamd, -âlemlerin Rabbi olan- Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellemizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasûlüdür. Bundan sonra: Bil ki!

İsim ve sıfât tevhîdinde Ehl-i Sünnet ile Ehl-i Bid'ât'ı birbirinden ayıran şey, Ehl-i Sünnet'in koyduğu nurlu kâidelerdir. Bu ışıık saçan mükemmel kâideler, Rabbimiz Allâh Azze ve Celle'yi Kur'ân ve Sünnet'te bildirildiği üzere tanıma esası üzerine kurulmuştur. Nitekim İmâm İbn Kudâme rahimehullâh, şöyle demiştir: *“er-Rahmân'ın Kur'ân-ı Kerîm'de geçen ve (Muhammed) Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellem'den sahîh olarak sâbit olmuş sıfâtlarına îmân etmek, onları teslimiyetle kabul etmek, red, te'vîl, teşbih ve temsil etmekle onlara itiraz etmeyi terk etmek*

(her mükellefe) farzdır.”¹

Işık saçan bu mükemmel kâideler, Allâh’u Teâlâ’ya Kur’ân ve Sünnet’te bildirildiği üzere îmân etmenin yoludur. O’na lâîk olan şeyleri kabul, uygun olmayan şeyleri ise reddetmeye vesiledir. Bâtıl ve yararsız sözlerden kurtuluştur. Selefin alâmeti, kurtuluş ehlinin menhecidir...

Bunca özellikleri ve güzellikleri taşıyan kâideler, -benim istinbat edebildiğim kadarıyla- onbeştir.

1. Kâide: En güzel isimler Allâh’u Teâlâ’ya aittir:

Ehl-i Sünnet’e göre, en güzel ve en yüce isimler, Allâh’u Teâlâ’ya aittir. Bu O’nun bütün isimleri için geçerlidir. O’nun isimleri hiçbir yönden eksiklik içermeyen kemâl sıfâtları içerisinde barındırmaktadır. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوْهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْ

أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ (سورة الأعراف: ١٨٠/٧)

“En güzel isimler Allâh’ındır. O halde O’na o güzel isimleriyle dua edin. O’nun isimleri hakkında yanlış yola sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır.” (Araf: 7/180)

¹ İbn Kudâme, Lumatu’l-İtikâd: 5-6.

2. Kâide: Allâh'u Teâlâ'nın sıfâtlarının tamâmı kemâl sıfâtlar-

dır:

Ehl-i Sünnet'e göre, Kur'ân ve Sünnet'te Allâh Tebâreke ve Teâlâ'yı vasfetmek üzere geçen tüm sıfâtlar, O'nun için olmazsa olmaz kemâl yani hiçbir yönden eksik olmayan, tüm yönleriyle tam ve mükemmel olan sıfâtlardır. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (سورة النحل: ٦٠/٦١)

“Kötü sıfâtlar ahirete inanmayanlara aittir. Mesel-i A'lâ/en yüce sıfâtlar ise Allâh'ındır. O, Azîz (mutlak güç sahibidir) ve Hakîm'dir (hüküm ve hikmet sahibidir).” (Nahl: 16/60)

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahimehullâh, şöyle demiştir: “Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın ne isimleri ve sıfâtlarıyla birlikte zikredilen mukaddes nefsinde ne de fiillerinde hiçbir benzeri yoktur. Yakînen biliriz ki, O'nun gerçekten bir zâtı, gerçekten fiilleri ve gerçekten sıfâtları vardır. Bununla birlikte O'nun ne zâtında ne sıfâtlarında ne de fiillerinde hiçbir benzeri yoktur. Allâh, eksikliği ve sonradan olmayı gerektiren her şeyden, gerçekten münezzehdir. Çünkü O Subhânehu ve Teâlâ, üstünde hiçbir gâyenin olmadığı en üstün kemâlî (mükemmelliği) hakedendir. Yok ol-

ması imkânsız olduğu için, sonradan olması da imkânsızdır. Sonradan olmak, önce yok olmayı gerektirdiği, bir oldurucuya ihtiyaç duyduğu, kendisinin varlığı ise kendi başına bağımsız zorunlu varlık olduğu için Allâh'ü Teâlâ sonradan var olmamıştır.”²

3. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın isim ve sıfâtları Kur'ân ve Sünnet'te geldiği gibi kabul edilir:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh Azze ve Celle'nin kendi zâtı hakkında söyledikleri ve Rasûlü'nün Âlemlerin Rabbi hakkında beyân ettikleri geldiği gibi kabul edilir ve haber verilen hiçbir isim ve sıfât inkâr edilmez. Bu hususta Ehl-i Sünnet imâmlarından icmâ ile naklolunan söz şudur: *أَمْوَهَا كَمَا جَاءَتْ بِلَا كَيْفَ* “Onları geldikleri gibi -keyfiyetlendirmeden- kabul edin.” Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ

تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ (سورة الأنفال: ٢٠/٨)

“Ey îmân edenler! Allâh'a ve Rasûlü'ne itaat edin ve (Kur'ân ve Sünnet'i) işittiğiniz hâlde ondan yüz çevirmeyin.” (Enfâl: 8/20)

İmâm İbn Huzeyme rahimehullâh, şöyle demiştir: “Allâh'ın sıfât-ları konusundaki hadisler, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den

² Mecmûu'l-Fetâvâ: 5/26, 27.

tevâtürle Kitâb'a uygun olarak gelmiştir. Önceki nesillerde sonrakilere, sahâbelerden ve tabiinden başlayarak günümüze kadar bu hadîsleri nesillerden nesillere nakletmişlerdir. Kur'ân ve Sünnet'te bildirilen sıfâtları Allâh'ın hakkında kabul edip te'vîlden ve inkârdan sakınmış teşbihi ve keyfiyet yorumunu terk ederek o sıfâtlarla Allâh'ı tanımış, O'na inanmış ve Allâh'ın Kitâb'ında bildirdiği, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in de o Kitâb'takileri açıklama saâdetinde verdiği bilgilere teslim olmuşlardır. ”³

4. Kâide: Allâh'ın isim ve sıfâtlarına hiçbir tahrif, ta'til, tekyif ve temsil olmaksızın îmân edilir:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh'ı Teâlâ'nın Kur'ân ve Sünnet'te bildirilen sıfâtları hiçbir tahrif, ta'til, tekyif ve temsil olmaksızın geldikleri gibi kabul edilir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾

قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٧﴾ (سورة الأعراف: ٣٧)

“Rabbinizden size indirilene (Kur'ân ve Sünnet'e) itaat edin. O'ndan başka velîlere itaat etmeyin. Ne kadar az öğüt alıyorsunuz.”
(Araf: 7/3)

İmâm İbn Abdilberr rahimehullâh şöyle demiştir: *“Ehl-i Sünnet*

³ İbn Kudâme, Zemmu'l-Te'vîl: 18.

Kur'ân ve Sünnet'te yer alan tüm sıfâtların kabul edilmesi, onlara î mân edilmesi ve onların mecâz anlama değil, gerçek anlama hamledilmesi konularında icmâ etmiştir.”⁴

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahimehullâh ise şöyle demiştir: *“Sıfâtlar konusundaki tevhiide gelince, bu konuda tâkib edilmesi gereken esas şudur: Allâh'ın bizzat kendisi ve Rasûllerinin gerek isbât ve gerekse nefyetme açısından vasıflandırdıkları şeylerle vasıflandırılmasıdır. Kendisinin, kendisi hakkında isbât ettiğinin kabul edilmesi ve nefyettiğinin de reddedilmesidir. Şu bir vakiadır ki, ümmetin selefi ve imâmlarının yolu, tekyif (keyfiyetlendirme), temsil (benzetme), tahrif (değıştirme) ve ta'til (işlevsizleştirme) olmaksızın Allâh'ın kendisi hakkında isbât ettiğı (bildirdiğı) sıfâtları isbât etmektir.”⁵*

5. Kâide: Allâh'u Teâlâ'nın sıfâtlarının mânâları mâlûm, keyfiyetleri ise meçhuldür:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın sıfâtlarının mânâları mâlûm (bilinmekte), keyfiyetleri ise meçhuldür (bilinmemektedir). Nitekim İmâm Mâlik rahimehullâh'a **“Rahman Arşa istiva etti”** (Taha: 20/5) âyeti hakkında **“Allâh nasıl istiva etti”** diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: **“İstiva(nın anlamı) mâlûmdur, keyfiyeti (nasıllığı) ise meçhuldür. Ona î mân etmek farzdır, onun hakkında soru sormak ise**

⁴ İbn Abdilberr, et-Temhîd: 7/145.

⁵ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 3/3.

bid'âttir.”⁶

Ehl-i Sünnet, İmâm Mâlik rahimehullâh'ın zikrettiği bu ilkenin tüm sıfâtlar hakkında geçerli olduğunu kabul etmişlerdir. Tüm sıfâtlar, Kur'ân ve Sünnet'te geçtiği üzere mânâları mâlûm, keyfiyetleri ise meçhul olarak kabul edilirler. Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا﴾ (سورة طه: ١١٠ / ٢٠)

“Bilgice Allâh'ı kavrayamaz (anlayamazlar).” (Taha: 20/110)

İmâm Ebû Süleymân el-Hattâbî rahimehullâh şöyle demiştir: *“Allâh'ü Teâlâ'yı kabul etmek demek, O'nun keyfiyetini değil, varlığını kabul etmek olunca, sıfâtlarını kabul etmekte bunların keyfiyetlerini belirlemek değil, varlıklarını kabul etmek anlamına gelir.”⁷*

6. Kâide: Allâh'u Teâlâ'nın isimleri ve sıfâtları tevkifidir:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh'ü Teâlâ'nın isim ve sıfâtları ancak Kitâb ya da Sünnet'le bilinip isbât edilebileceğinden, Allâh'ın isim ve sıfâtlarında tevkifilik (vahye bağlı olması) esastır. Yani Allâh'ın isim ve sıfâtlarına Kur'ân ve Sünnet nassları dışında herhangi bir şey ilâve edilemediği gibi, Kur'ân ve Sünnet'in bildirdiğinden başka bir anlam da verilemez. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

⁶ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 4/41.

⁷ Zehebî, el-Erbeîn fî Sıfâtî Rabbi'l-Âlemîn: 93.

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّهُ

أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ (سورة الإسراء: ٣٦/١٧)

“Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalb, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsrâ: 17/36)

Hüccetu'l-İslâm Abdulkâhir el-Bağdâdî rahimehullâh, şöyle demiştir: *“Ehl-i Sünnet şu hususta icmâ etmiştir: Allâh'ü Teâlâ'nın isimlerini tesbit etmenin yolu ya Kur'ândır ya sahîh Sünnet'tir. Ya da ümmetin bu konudaki icmâsıdır. O'na kıyas yoluyla bir isim itlak etmek doğru değildir.”*⁸

7. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın isim ve sıfâtları sınırlandırılmaz:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın isim ve sıfâtları herhangi bir şekilde sınırlandırılmaz. Belirli adetlere münhasır kılınmaz. O'nun isim ve sıfâtlarından bizim bildiğimiz, ancak onun bildirdiği kadardır. Nitekim Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ

عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ﴾ [حدیث صحیح: رواه

⁸ Abdulkâhir el-Bağdâdî, el-Fark Beyne'l-Fırak: 265.

أحمد (٣٧٠٤) وابن حبان (٩٧٢)...

“Ya Rabbî! Senin bütün isimlerinle, senin isimlendirdiğin ya da Kıtâbın-da indirmiş olduğun veyahut mahlûkatından birine öğrettiğin ya da yanındaki gayb ilminde bunu sakladığın isimlerle sadece senden istiyorum.” [(SAHİH HA-DİS:) Ahmed (3704); İbn Hibbân: 972...]

İmâm Şâfiî rahimehullâh şöyle demiştir: “Akılların onu anlatması, hayallerin O’nu sınırlandırması, zanların O’nun hakkında kesin iddialar ileri sürmesi, nefislerin tefekkür etmesi, gönüllerin nüfus etmesi, zihin-lerin kuşatması imkânsızdır. Akıllara düşen ancak O’nun kendini vasfet-tiği veya Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem’in lisânı üzere bildirdiği sıfât-ları bilmektir.”⁹

8. Kâide: Allâh’u Teâlâ’nın her ismi bir sıfâta delâlet eder fa-kat her sıfâtı bir isme delâlet etmez:

Ehl-i Sünnet’e göre, Allâh’u Teâlâ’nın her ismi mutlaka bir sıfâta delâlet eder, her sıfât ise bir isme delâlet etmez.

Misal olarak Allâh’u Teâlâ’nın er-Rahman ismi rahmet sıfâtına delâlet eder. Fakat gazap Allâh’ın bir sıfâtı olmasına rağmen bundan yola çıkarak, Allâh’a el-Gâzıb ismi verilemez. Çünkü nasslarda böyle bir isim geçmemektedir.

9. Kâide: İsmen benzerlik hakîkatte benzerliği gerektirmez:

^{9 9} İbn Kudâme, Zemmu’l-Te’vîl: 23.

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın isim, sıfât ve fiillerinin, kulların isim sıfât ve fiillerine ismen benzemesi onların hakîkten benzemesini gerektirmez. Allâh Azze ve Celle'nin isim, sıfât ve fiilleri kendisine yakışır bir şekilde olup, mânâları mâlûm keyfiyetleri ise meçhuldür. O, şöyle buyurmaktadır:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (سورة الشورى: ١١/٤٢)

“O’nun benzeri hiçbir şey yoktur.” (Şura: 42/11)

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ (سورة الإخلاص: ٤/١١٢)

“O’nun hiçbir dengi yoktur.” (İhlâs: 112/4)

Kadı Ebu Ya'lâ rahimehullâh, şöyle demiştir: *“Sıfâtlarla ilgili nassları reddetmek de onları te’vîl etmekle meşgul olmak da câiz değildir. Onları zâhir anlamlarına hamletmek, onların Allâh’ın sıfâtları olduğunu ve mahlûkat içerisinde benzeri sıfâtlara sahip olan varlıkların sıfâtlarıyla aynı olmadığını kabul etmek farzdır. Bu sıfâtlarda teşbih kabul edilmez. Nitekim İmâm Ahmed ve diğer imâmlardan sıfâtlarla ilgili nasslar hakkında şöyle dedikleri rivâyet edilmiştir: ‘Onları geldiği gibi kabul ediniz.’ Böylece onlar, bu sıfâtları zâhir anlamlarına hamlederek onların, Allâh’u Teâlâ’nın sıfâtları olduğunu ve mahlûkatın sıfâtlarına benzemediğini*

ifâde etmişlerdir.”¹⁰

10. Kâide: Allâh’u Teâlâ için isbât edilen sıfâtların kabulü ayrıntılı, muhal olan sıfâtların nefyi ise geneldir:

Ehl-i Sünnet’e göre, sıfâtların kabulü -çoğunlukla- ayrıntılı, nefyi ise geneldir. Allâh’u Teâlâ, rasûllerini mufasssal bir isbât, mücmel bir nefiy ile göndermiştir. Böylece Allâh’ın sıfâtları ayrıntılı bir şekilde isbât edilmiş, benzetme ve benzerlik gibi şânına yakışmayan şeyleri de nefyetmiştir. Ayrıca bu -sıfâtların mufasssal, nefyin ise mücmel olması- Kur’ân-ı Kerîm’in metodudur.

İmâm İbn Ebi’l-İzz rahimehullâh, şöyle demiştir: *“Allâh’u Teâlâ’nın Kitâb’ında Allâh’ın sıfâtları isbât edilirken onlardan etraflı bir şekilde söz edilmekte, nefyedilenlerden de mücmel olarak (özlü olarak) söz edilmektedir. Bu hoş görülme-yen türden kelâm ile uğraşanların yolunun tam aksinedir.”¹¹*

11. Kâide: Allâh’u Teâlâ için nefyedilen sıfâtların zıddı isbât edilir:

Ehl-i Sünnet’e göre, mutlak eksiklik ifâde eden -selbi- sıfâtlar reddedilirken bu sıfâtların zıddı olan sıfâtlar isbât edilir. Misâl olarak:

﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ (سورة الكهف: ٤٩/١٨)

¹⁰ İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 5/89.

¹¹ İbn Ebi’l-İzz, Şerhu’l-Akîdeti’t-Tahâviyye: 1/69.

“Senin Rabbin hiçbir kimseye zulmetmez.” (Kehf: 18/49)

Âyetiyle Allâh Tebâreke ve Teâlâ için zâlimlik nefyedilirken, zumlün zıddı olan adalet ise isbât edilir. Nitekim İbn Ebi'l-İzz rahimehullâh, şöyle demiştir: *“Bilindiği gibi övmek ancak subûtî sıfâtlarla söz konusu olur. Katıksız yokluk ise bir kemâl değildir, onunla kimse övülmez. Yüce Rabbimiz sıfâtın nefyi ile ancak bu nefiy varlıkla ilgili bir hususu ihtiva ederse övülebilir. Mesela: O’nun uyuklamasının ve uyumasının nefyedilmesi suretiyle övülmesi buna örnektir. Bu Allâh’u Teâlâ’nın kayyûmiyetinin kemâlini de ihtiva eder... İşte bundan dolayı subûtî bir hususiyet ihtiva etmeyen katıksız bir yokluk ile övülmek söz konusu değildir. Çünkü yok olan her bir varlık, bu yok kabul edilen hususta yoklukla nitelenen ile ortaktır. Kâmil olan bir zât ise kendisi ile olmayan bir varlık arasında ortak bulunan bir özelliklikle vasfedilemez.”*¹²

12. Kâide: Allâh’u Teâlâ’nın sıfâtlarından biri için geçerli olan şey, sıfâtların tamamı için de geçerlidir:

Ehl-i Sünnet’e göre, Allâh’u Teâlâ’nın sıfâtlarından biri hakkında geçerli olan şey, diğer sıfâtlar hakkında da geçerlidir.

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahimehullâh, şöyle demiştir: *“Sıfâtların bir kısmı hakkında ileri sürülen görüş, diğerleri için de geçerli olmalıdır. Eğer muhâtab, Allâh’ın hayat ile hayy (diri), ilim ile âlim, kudret ile kâdir, sem’ (işitme sıfâtı) ile semi’, basar (görme sıfâtı) ile basîr, kelâm*

¹² İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 1/215.

(konuşma sıfâtı) ile mütekellim, irâde ile mürid olduğunu söylüyor ve bunların tamamının (mecâz değil) hakikat olduğunu kabul ediyorsa, fakat buna mukabil mahabbet, rızâ, gazab ve kerâhet (istememe, hoşlanmama) gibi sıfâtlarına itiraz edip bunları mecâz olarak kabul ediyorsa veya irâde ile ya da nimetler veya cezalar gibi bir takım yaratılmış şeylerle bunları tefsîr etme yoluna gidiyorsa, ona: 'İsbât ve inkâr ettiğin hususlar arasında bir fark yoktur; bilâkis, birisi için ileri sürülen görüş diğeri için de geçerlidir' denir..."¹³

13. Kâide: Allâh'u Teâlâ'nın zâtı hakkında söylenenler sıfâtları için de geçerlidir:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh'u Teâlâ'nın zâtı hakkında da sıfâtlar için söylenenler geçerlidir.

Hafız Hatib el-Bağdâdî rahimehullâh, şöyle demiştir: "Sıfâtlara dair söyleneceklerle gelince: Bu konuda sahîh sünnette nakledilmiş bulunan rivâyetler hakkında selefin -Allâh hepsinden râzî olsun- izlediği yol, bunları zâhir (açık) anlamları ile kabul etmekle birlikte, bunlar hakkında keyfiyeti ve teşbihi de nefyedip kabul etmemek şeklindedir. Bununla birlikte bazıları bu sıfâtları nefyederek (kabul etmeyerek), Allâh Subhânehu'nun isbât edip sâbit olduğunu bildirdiği hususları ibtâl etmiş oldular. Bunları isbât edip kabul edenlerden bir kısmı ise bunları araştırmaya kalkışıp bir çeşit teşbihe ve keyfiyetlendirmeye kadar gittiler. Ancak orta yol her ikisi arasındaki mûtedil yolu izlemektir. Allâh'ın dini her zaman

¹³ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 3/16-17.

için bu hususta aşırıya giden ile kusurlu davrananın tutturduğu yol arasındadır.

Bu hususta esas şudur: Allâh'ın sıfâtları hakkında söylenecekler zâtı hakkında söyleneceklerin bir koludur. Bu konuda da tıpkı onun zâtı ile ilgili konuda izlenen aynı yol izlenir ve aynı tutum sergilenir. Azîz ve Celîl olan âlemlerin Rabbinin varlığını kabul etmek, aynı zamanda keyfiyet kabul etmek değil de bir varlığı kabul etmek olduğu bilindiğine göre, aynı şekilde O'nun sıfâtlarını kabul etmek de aynı şekilde bir keyfiyetlendirme ve bir sınırlandırma ihtiva eden bir kabul ediş olmayıp, varlıklarını kabul edıştır.”¹⁴

14. Kâide: Allâh'u Teâlâ'yı yaratılmışlara benzetmek, sıfâtlarını nefyetmek ve sıfâtların sonradan yaratılmış olduğunu kabul etmek küfürdür:

Ehl-i Sünnet'e göre, Allâh ve Rasûlü'nün bildirdiği sıfâtlarda hiçbir zaman teşbih (benzetme) ve tescim (cisimlendirme) yoktur. Kim ki bunu iddia ederse, Kur'ân ve Sünnet lafızlarının kulları dalalete sürüklediğini söylemiş olur. Zîrâ Allâh'u Teâlâ'yı yed ve vech gibi sıfâtlarında yaratılmışlara benzetmek, istiva ve nüzûl gibi sıfâtlarını nefyetmek ve yaratma ve konuşma gibi sıfâtlarının sonradan yaratılmış olduğunu kabul etmek küfürdür. Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

¹⁴ Muhtasaru'l-Uluvv: 47.

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (سورة الشورى: ١١/٤٢)

“O’nun benzeri hiçbir şey yoktur.” (Şura: 42/11)

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ (سورة الإخلاص: ٤/١٢)

“O’nun hiçbir dengi yoktur.” (İhlâs: 112/4)

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ﴾ (سورة المؤمنون : ٩١/٢٣)

“Allâh, onların (müşriklerin) nitelendirdiklerinden yücedir.”

(Mu’minun: 23/91)

İmam Nuaym bin Hammâd rahimehullâh, şöyle demiştir: “Kim Allâh’ı yaratıklarından bir şeye benzetirse o kâfir olur. Kim de Allâh’ın kendi zâtını nitelendirdiği sıfâtlarından birisini inkâr ederse o da kâfir olur. Allah’ın da, Rasûlü’nün de Allah’ın zâtını vasfettiği sıfâtların hiçbirinde teşbih yoktur.”¹⁵

İmâm Şâfiî rahimehullâh ise şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın Kitâbı’nda geçen ve Rasûlü’nün ümmetine haber verdiği bir takım isimleri ve sıfâtları vardır. Kendisine bu sıfâtların Kur’ân-ı Kerîm’de yer aldığı konusunda delîl ulaşan ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’den sahîh rivâyetlerden haberdar olan hiçbir kimsenin onlara muhâlefet et-

¹⁵ İbn Ebi’l-İzz, Şerhu’l-Akîdeti’t-Tahâviyye: 1/85.

mesi câiz olmaz. Bir kimse kendisine delîl ulaştıktan sonra onlara muhâlefet ederse kâfir olur.”¹⁶

15. Kâide: Bid'âtçilerin alâmeti Ehl-i Sünnete iftira atmalarıdır:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın isim ve sıfâtlarını Kur'ân ve Sünnet'te geçtiği üzere kabul ederek isbât eden Ehl-i Sünnet'e bid'âtçiler ve zındıklar, Müşebbihe ve Mücessime gibi asla hak etmedikleri lâkaplar takmışlardır.

İmâm İbn Ebi'l-İzz rahimehullâh, şöyle demiştir: *“İshak bin Raha-veyh der ki: 'Cehm'in ve onun yolundan gidenlerin alâmeti alışageldikleri şekilde ve yalan yere Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in müşebbihe olduklarını iddia etmektir. Bilakis onlar (yani Cehm ve Cehmiyye) Muattıla'nın (Allâh'ın sıfâtlarını inkâr edenlerin) kendileridir.' Aynı şekilde selef imâmlarının pek çoğu da şöyle demiştir: Cehmiye'nin alâmeti Ehl-i Sünneti, Müşebbihe diye nitelemektir. Çünkü Allâh'ın sıfât ve isimlerini kabul etmeyen ne kadar kişi varsa mutlaka bu isim ve sıfâtları kabul edenleri Müşebbihe diye adlandırırlar.”*¹⁷

Sözün Sonu:

İşte bu kâideler, cehennem ateşinden kurtulacağı bildirilen Ehl-i Sünnet'in isim ve sıfât tevhîdindeki kâideleridir. Bu kâideleri güzelce

¹⁶ el-Humeyyis, Usulu'd-Din İnde'l-İmâm Ebi Hanife: 36.

¹⁷ İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 1/85-86.

anladıktan sonra ezberleyen bir kimse, tevhîdin bu kısmına sağlam bir giriş yapmış; Ehl-i Sünnet'in nurlu yolunu, bid'âtçilerin ise bâtıllığını yâkinen anlamış olur.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

Abdullâh Saîd el-Müderriş

1433h./2012m.

KAYNAKLAR

Ebû'l-Mansûr el-Bağdâdî, Abdulkâhir bin Tâhir bin Muhammed (v. 429h.), el-Fark Beyne'l-Fırak ve Beyânü'l-Fırakı'n-Nâciye Minhum, (Mehzepler Arasındaki Farklar adıyla Türkçe'ye çeviri), Diyânet Vakfı Yayınları, Ankara, 2007.

İbn Abdilberr, Ebû Amr Yûsuf bin Abdul-lâh bin Muhammed en-Nemerî el-Kurtubî (v. 463h.), et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta' mine'l-Meânî ve'l-Esânîd, Mağrib, 1387.

İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebû Muhammed Abdullah bin Ahmed bin Muham-med bin Kudâme el-Makdisî (v. 620h.), Lumatu'l-İtikâd, Suud, 1420.

İbn Kudâme, Zemmu'l-Te'vîl, Daru's-Sele-fiyye, Kuveyt, 1406.

İbn Teymiyye, Takıyyuddîn Ahmed bin Abdulhalim bin Abdus-selâm bin Teymiyye el-Harrânî (v.728h.), Mecmûu'l-Fetâvâ, (Cem' - Tertib: Abdurrahmân bin Muhammed bin Kâsım) Dâru'l-Vefâ, Cidde, 1426.

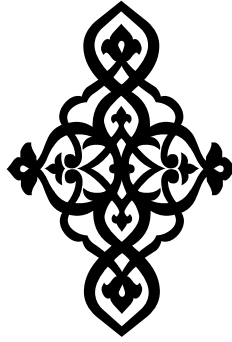
Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muham-med bin Ahmed bin Osmân bin Kaymaz (v. 748h.) el-Erbeîn fî Sıfâtî Rabbi'l-Âlemîn, Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine, 1413.

el-Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn (v. 1420), Muhtasaru'l-Uluvv li'l-Aliyyi'l-Gaffâr, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut, 1412.

İÇİNDEKİLER

Sözün Başı:	3
1. Kâide: En güzel isimler Allâh'ü Teâlâ'ya aittir:	4
2. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın sıfâtlarının tamâmı kemâl sıfâtlardır:	5
3. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın isim ve sıfâtları Kur'ân ve Sünnet'te geldiği gibi kabul edilir:	6
4. Kâide: Allâh'ın isim ve sıfâtlarına hiçbir tahrif, ta'til, tekyif ve temsil olmaksızın îmân edilir:	7
5. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın sıfâtlarının mânâları mâlûm, keyfiyetleri ise meçhuldür:	8
6. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın isimleri ve sıfâtları tevkifidir:	9
7. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın isim ve sıfâtları sınırlandırılmaz:	10
8. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın her ismi bir sıfâta delâlet eder fakat her sıfâtı bir isme delâlet etmez:	11
9. Kâide: İsmen benzerlik hakîkatte benzerliği gerektirmez:	11
10. Kâide: Allâh'ü Teâlâ için isbât edilen sıfâtların kabulü ayrıntılı, muhal olan sıfâtların nefyi ise geneldir:	13
11. Kâide: Allâh'ü Teâlâ için nefyedilen sıfâtların zıddı isbât edilir:	13

12. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın sıfâtlarından biri için geçerli olan şey, sıfâtların tamamı için de geçerlidir:.....	14
13. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'nın zâtı hakkında söylenenler sıfâtları için de geçerlidir:.....	15
14. Kâide: Allâh'ü Teâlâ'yı yaratılmışlara benzetmek, sıfâtlarını nefyetmek ve sıfâtların sonradan yaratılmış olduğunu kabul etmek küfürdür:.....	16
15. Kâide: Bid'âtçilerin alâmeti Ehl-i Sünnete iftira atmalarıdır:	18
Sözün Sonu:.....	18
KAYNAKLAR	19

“Bu kâideler, cehennem ateşinden kurtulacağı bildirilen Ehl-i Sünnet’in isim ve sıfât tevhîdindeki kâideleridir. Bu kâideleri güzelce anladıktan sonra ezberleyen bir kimse, tevhîdin bu kısmına sağlam bir giriş yapmış; Ehl-i Sünnet’in nurlu yolunu, bid’âtçilerin ise bâtıllığını yakinen anlamış olur.”